

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK CXXVII

NR 2

WARSZAWA 2020

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ZAŁOŻONY PRZEZ XAWEREGO LISKEGO
W 1887 ROKU

ROCZNIK CXXVII
2020

2

WARSZAWA 2020

KOMITET REDAKCYJNY

JACEK ADAMCZYK (sekretarz redakcji; Warszawa), DÁNIEL BAGI (Pecz, Węgry), ANNA BARAŃSKA (Lublin), RICHARD BUTTERWICK-PAWLIKOWSKI (Londyn, Wielka Brytania), DOROTA DUKWICZ (zastępca redaktora; Warszawa), JERZY DYGDALA (Toruń), MARIAN DYGO (Pułtusk-Warszawa), JERZY EISLER (zastępca redaktora; Warszawa), KARIN FRIEDRICH (Aberdeen, Szkocja), ROBERT FROST (Aberdeen, Szkocja), CATHERINE GOUSEFF (Paryż, Francja), JAROSŁAW HRYCAK (Lwów, Ukraina), MAGDALENA HUŁAS (Warszawa), MACIEJ JANOWSKI (Warszawa), TOMASZ JUREK (Poznań), MONIKA JUSUPOVIĆ (sekretarz redakcji; Warszawa), BARTOSZ KALISKI (Warszawa), TOMASZ KIZWALTER (Warszawa), WOJCIECH KRIEGEISEN (Warszawa), CEZARY KUKLO (Białystok), LIDIA MICHALSKA-BRACHA (Kielce), ROMAN MICHAŁOWSKI (Warszawa), KRZYSZTOF MIKULSKI (Toruń), BORYS W. NOSOW (Moskwa, Rosja), ANDRZEJ NOWAK (redaktor; Kraków-Warszawa), EDWARD OPALIŃSKI (zastępca redaktora; Warszawa), GRZEGORZ PAC (zastępca redaktora, Warszawa), HENRYK SAMSONOWICZ (Warszawa), JERZY STRZELCZYK (Poznań), PHILIPP THER (Wiedeń, Austria), MARIUSZ WOŁOS (Kraków)

Redaktorzy tematyczni: GRZEGORZ PAC (średniowiecze), EDWARD OPALIŃSKI (wieki XVI-XVII), DOROTA DUKWICZ (wiek XVIII), ANDRZEJ NOWAK (wiek XIX), JERZY EISLER (wiek XX)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31
tel. +48 22 831 02 61, e-mail: kh@ihpan.edu.pl
<http://www.kh-ihpan.edu.pl>

Redaktor językowy: Małgorzata Świerzyńska
Tłumaczenia: Grażyna Waluga
Skład: Marcin Szcześniak

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020

© All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission of the publisher, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk

© Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji w mediach każdego rodzaju wymaga pisemnego zezwolenia Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk

p-ISSN 0023-5903

e-ISSN 2451-1315

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Kolportaż wersji drukowanej czasopisma prowadzi
Wydawnictwo Naukowe Semper
Dział handlowy i księgarnia:
ul. Bednarska 20 A, 00-321 Warszawa
tel./fax: +48 22 828 49 73
<http://semper.pl>
<http://semper.istore.pl>

SPIS TREŚCI

Piotr Skowroński, Zmagania o kształt osobowy sejmu 1773–1775	233
Mirosław Szumiło, Kierownictwo Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w latach 1956–1970. Portret zbiorowy	273
Włodzimierz Mędrzecki, Janusz Żarnowski — jako historyk dziejów społecznych Polski i Europy	317

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — MATERIAŁY

Dariusz Rolnik, Rzecz o Leonardzie Marcynie Świeykowskim — w odpowiedzi na recenzję Zofii Zielińskiej	341
--	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Władysław Duczko, Srebro pierwszych Piastów. Uwagi w związku z książką Dariusza Adamczyka	355
Magdalena Semczyszyn, Pacyfikacja pięciu wsi. O ciemnych kartach biografii kapitana Romualda Rajsa „Burego”	369

*

M. Żuchowska, K. Sarek, <i>Da Qin i Fulin. Obraz Zachodu w źródłach chińskich z I tysiąclecia n.e.</i> — Elżbieta Nowosielska	397
U. Świdarska-Włodarczyk, <i>Homo nobilis. Wzorzec szlachcica w Rzeczypospolitej XVI i XVII wieku; Autorytety parlamentarne. Wzorce i wzory osobowe w Rzeczypospolitej XVI i XVII wieku — Urszula Augustyniak</i>	400
<i>Konfederacja barska 1768–1772</i> , red. A. Danilczyk — Jerzy Dygdała	410
A. Kożuchowski, <i>Powinowactwa mimo woli. Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego i Rzeczpospolita Obojga Narodów w niemieckiej i polskiej historiografii</i> — Aleksandra Kuligowska	413
E. Harris, <i>Bartłomiej Beniowski 1800–1867. Cosmopolitan Chartist and Revolutionary Refugee</i> — Krzysztof Marchlewicz	423
E. Wilczyńska, <i>Diabli z Czubami. Niemcy oczami polskich chłopów w XIX i na początku XX wieku</i> — Łukasz Kożuchowski	429
R.E. Lerner, <i>Ernst Kantorowicz. A Life</i> — Paweł Figurski	433

J. Maguś, „Słowo Polskie” w latach 1918–1928. <i>Organ prasowy Narodowej Demokracji</i> — Tomasz Pudłocki	437
W. Orliński, <i>Lem. Życie nie z tej ziemi</i> — Aleksander Długolecki	444

IN MEMORIAM

Henryk Lulewicz (22 IV 1950 — 21 V 2019) — Andrzej Rachuba	453
Jerzy Wojciech Borejsza (22 VIII 1935 — 28 VII 2019) — Jerzy Eisler	457

CONTENTS

Piotr Skowroński, The Struggle over the Composition of the 1773–1775 <i>Sejm</i>	233
Mirosław Szumiło, The Leadership of the Polish United Workers’ Party in 1956–1970. A Collective Portrait	273
Włodzimierz Mędrzecki, Janusz Żarnowski — as a Social Historian of Poland and Europe	317
REVIEWS — POLEMICS — MATERIALS	341
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	
Władysław Duczko, The Silver of the First Piasts. Some Remarks in Relation to Dariusz Adamczyk’s Book	355
Magdalena Semczyszyn, A Pacification of Five Villages. On the Dark Chapters of Biography of Capt. Romuald Rajs aka Bury	369
Reviews	397
IN MEMORIAM	453

WYKAZ SKRÓTÓW

- AAN — Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD — Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ — *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie, t. 1–25, Lwów 1868–1935*
AP — Archiwum Państwowe
AIPN — archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ANK — Archiwum Narodowe w Krakowie
APH — „Acta Poloniae Historica”
ASWK — *Akta sejmikowe województwa krakowskiego*
ASWP — *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego*
BC — Biblioteka Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie
BJ — Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK — Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku
b.m.d. — bez miejsca i daty wydania
BN — Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO — Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU-PANKr — Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR — Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
CAW — Centralne Archiwum Wojskowe
CDS — *Codex diplomaticus nec non epistolaris Silesiae*, Wrocław 1956–1964
CPH — „Czasopismo Prawno-Historyczne”
DN — „Dzieje Najnowsze”
KDKK — *Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej*, Kraków 1874–1883
KDM — *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, Kraków 1876–1905
KDMaz — *Codex diplomaticus et commemorationum Masoviae generalis*, Warszawa 1919
KDP — *Kodeks dyplomatyczny Polski*, Warszawa 1847–1887
KDW — *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, Poznań 1877 nn.
KH — „Kwartalnik Historyczny”
KHKM — „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
LVIA — Lietuvos valstybiės istorijos archyvas w Wilnie
MGH — *Monumenta Germaniae Historica*

MGH SrG	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores rerum Germanicarum</i>
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica, Scriptores</i>
MK	— Metryka Koronna
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
MPH s.n.	— <i>Monumenta Poloniae Historica, Series nova</i>
mps	— maszynopis
n.	— i następna
nn.	— i następne
OiRP	— „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
op. cit.	— opus citatum
oprac.	— opracował
PH	— „Przegląd Historyczny”
PL	— <i>Patrologiae cursus completus. Series Latina</i> , Paris 1844–1865
por.	— porównaj
przyp.	— przypis
PSB	— <i>Polski słownik biograficzny</i>
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
RH	— „Roczniki Historyczne”
RHum	— „Roczniki Humanistyczne”
rkp.	— rękopis
RWHF PAU	— „Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności”, Kraków 1874–1891
	— „Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1891–1918
	— „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921
	— „Rozprawy — Polska Akademia Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny”, Kraków 1921–1928/1929
	— „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności”, Kraków 1928/1929–1952
	— <i>Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego — Polska Akademia Umiejętności</i> , Kraków 1992–
SDRE	— „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej”
SGKP	— <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SH	— „Studia Historyczne”
SIRIO	— <i>Sbornik Imperatorskogo Russkogo Istoričeskogo Obščestva</i> , t. 1–148, S.-Peterburg 1867–1916
Sobótka	— „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»”
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SRP	— <i>Scriptores Rerum Polonicarum</i>

SSS	— <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
St. Źr.	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
Urzędnicy	— <i>Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII Wieku. Spisy</i> , red. A. Gąsiorowski, t. 1–, Wrocław, Kórnik 1985–
Urzędnicy, Litwa	— <i>Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV–XVIII wiek. Spisy</i> , red. A. Rachuba, t. 1–, Warszawa 2004–
VC	— <i>Volumina Constitutionum</i> , t. 1–, Warszawa 1996– (należy cytować odpowiednio, według wzoru: VC 1/1)
VL	— <i>Volumina Legum</i> , t. 1–8, Warszawa 1732–1782; t. 9, Kraków 1889; t. 10, Poznań 1952 (cytować np.: VL 7, s. 234)
wyd.	— wydanie, wydał
z.	— zeszyt
ZH	— „Zapiski Historyczne”
zob.	— zobacz

TRANSLITERACJA SŁOWIAŃSKICH ALFABETÓW CYRYLICKICH

Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język*	Nr	Litera alfabetu cyrylickiego		Trans-literacja		Język
1	А	а	А	а	b b u m r s u	27	Р	р	Р	р	b b u m r s u
2	Б	б	В	в	b b u m r s u	28	С	с	С	с	b b u m r s u
3	В	в	У	у	b b u m r s u	29	Т	т	Т	т	b b u m r s u
4	Г	г	Г	г	b b u m r s u	30	Ћ	ћ	Ї	ї	s
5	Д	д	Д	д	b b u m r s u	31	Ќ	ќ	Ќ	ќ	m
6	Ђ	ђ	Ђ	ђ	s	32	У	у	У	у	b b u m r s u
7	Ѓ	ѓ	Ѓ	ѓ	m	33	Ў	ў	Ў	ў	b
8	Е	е	Е	е	b b u m r s u	34	Ф	ф	Ф	ф	b b u m r s u
9	Ё	ё	Ё	ё	b r	35	Х	х	Н	н	b b u m r s u
10	Є	є	Ê	ê	u	36	Ц	ц	С	с	b b u m r s u
11	Ж	ж	Ž	ž	b b u m r s u	37	Ч	ч	Ї	ї	b b u m r s u
12	З	з	З	з	b b u m r s u	38	Џ	џ	Đ	đ	m s
13	С	с	Ž	ž	m	39	Ш	ш	Š	š	b b u m r s u
14	И	и	І	і	b** b u m r s u	40	Щ	щ	Ŝ	ŝ	b u r u
15	І	і	Ì	ì	b r** u	41	Ъ	ъ	"	"	b** b u r
16	Ї	ї	Ї	ї	u	42	Ы	ы	У	у	b r u**
17	Ј	ј	Ј	ј	m s	43	Ь	ь	'	'	b b u r u
18	Й	й	Ј	ј	b b u r u	44	Э	э	È	è	b r
19	К	к	К	к	b b u m r s u	45	Ю	ю	Û	û	b b u r u
20	Л	л	Л	л	b b u m r s u	46	Я	я	Â	â	b b u r u
21	Љ	љ	Ľ	ľ	m s	47	'	'	'	'	b b u m r s u
22	М	м	М	м	b b u m r s u	48	Њ	њ	Ĝ	ğ	b** u**
23	Н	н	Ń	ń	b b u m r s u	49	Ђ	ђ	Ě	ě	b** r** u**
24	Њ	њ	Ń	ń	m s	50	Ж	ж	Ǻ	ǻ	b u**
25	О	о	О	о	b b u m r s u	51	Ө	ө	ƒ	ƒ	r**
26	П	п	Р	р	b b u m r s u	52	У	у	ÿ	ÿ	r**

* Oznaczenia języków: b — białoruski, bu — bułgarski, m — macedoński, r — rosyjski, s — serbsko-chorwacki, u — ukraiński.

** Występuje w dawnej pisowni.

INSTYTUT HISTORII PAN
PRZEDSTAWIA

Metamorfozy społeczne

Janusz Żarnowski

**Inteligencja polska
jako elita kulturalna i społeczna
w ostatnich stu latach
(od 1918 r. do współczesności)**

Redaktor naukowy
Włodzimierz Mędrzecki

24

Institut Historii PAN

www.ihpan.edu.pl

ISSN 0023-5903

06>

